

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ СЕГМЕНТІВ РИНКУ ОПАЛЮВАЛЬНОГО ОБЛАДНАННЯ

ВЛАДИСЛАВ СТЕФАНИШИН

Здобувач кафедри маркетингу ДВНЗ КНЕУ ім. В.Гетьмана
Керівник відділу маркетингу та розвитку ТОВ «ТД «Водна Техніка»

У даній статті проведена класифікація типів побутового опалювального обладнання, та проаналізовані статистичні ринкові показники даного обладнання, визначені основні тенденції розвитку ринкових сегментів.

Ключові слова: класифікація побутового опалювального обладнання, тенденції опалювального ринку, газові котли, автономне опалення, конденсаційні котли, світова криза, теплотехнічний ринок.

Вступ.

У наш час в Україні більшість об'єктів житлово-комунального й виробничого секторів обігріваються за допомогою централізованого теплопостачання від теплоелектроцентралей, та великих районних і квартальних котельень, побудованих десятки років тому і які вже не відповідають технічним, екологічним та економічним вимогам. Низька ефективність фізично і морально застарілого обладнання систем опалення з такими котельнями, а також великі втрати тепла під час його транспортування до споживача по розгалужених багатокілометрових й недостатньо теплоізольованих підземних теплотрасах, - усе це суттєво впливає на кінцеву вартість теплової енергії. Централізовані системи постачання теплової енергії сьогодні не в стані задовольнити вимоги всіх споживачів тепла через невідповідну організацію і неякісне функціонування [4]. Тому зменшення об'ємів теплових енергозатрат на потреби теплопостачання та підвищення ефективності й енергетичної ощадності опалювальних систем – одні з найважливіших проблем сьогодні.

Найефективнішим способом обігрівання житла нині вважають індивідуальні опалювальні системи, тому їх все ширше застосовують у новому будівництві та у процесі реконструкції житлового фонду. Автономне опалення дешевше від

централізованого, оскільки споживач оплачує лише фактично спожиту енергію. На даний час збільшення активності використання автономних систем опалення обумовлюється збільшенням обсягів нового будівництва котеджів у приміських і сільських зонах забудови, а також реалізацією масштабних обсягів житлового будівництва та реконструкції старої забудови міст. Доповнюючи централізоване теплопостачання міст, автономні системи теплопостачання дозволяють у короткі строки вводити в експлуатацію нові житлові будинки точкової забудови у густо заселених районах, цілі мікрорайони на околицях, будувати торгові, фізкультурно-оздоровчі, лікувальні, освітні, культурні об'єкти, підприємства малого і середнього бізнесу.

Таким чином, є доцільним класифікувати опалювальне обладнання для автономного опалення, більш детально вивчити сучасну ситуацію на теплотехнічному ринку та проаналізувати тенденції розвитку основних ринкових сегментів обладнання. Для цього необхідно оцінити, які саме типи теплотехнічного обладнання для автономного опалення динамічно розвивалися та на яке обладнання збільшувався попит споживача. На основі отриманих даних необхідно визначити динаміку розвитку кожного сегменту за останні роки.

Головне завдання статті - викласти класифікацію побутового обладнання для автономного

опалення та визначити основні тенденції розвитку товарних сегментів, зробити на основі цих матеріалів прогнози подальшого розвитку ринку, а також підтвердити реальний розвиток обладнання для автономного опалення.

Аналіз останніх публікацій та досліджень.

В останні роки, з появою альтернативи централізованому тепlopостачанню, в засобах масової інформації, у спеціалізованих виданнях, на телебаченні й радіо, серед фахівців і споживачів точаться дискусії про позитивні й негативні аспекти того чи іншого методу забезпечення тепловою енергією. Тому в останні роки дедалі частіше можна зустріти твердження щодо переваг автономних систем опалювання. Про це свідчать теоретично-методичні матеріали вітчизняних фахівців галузі теплотехніки, таких як: *Швець Я.С [4]., Риндін Д.Б. [5], Мхітарян Н.М. [6]* тощо. Але якщо технічні фахівці аналізують автономне опалення з технічного погляду, то маркетингових фахівців, які аналізують ринок під кутом зору тенденцій розвитку ринку та попиту споживача, насправді є дуже мало. Перелік видань, що проводять аналітичні оцінки українського теплотехнічного ринку, є дуже короткий, серед них такі фахові журнали: «*ТермометрЪ*» [2,3], «*СОК*», «*Аква Терм*», «*Ринок інсталяцій*» [5]. Але навіть дані публікації більше сконцентровані на певному технічному обладнанні та на оцінці ринку у короткому проміжку часу, але не публікується оцінка стратегічного потенціалу ринку. Єдиним джерелом подібної інформації є маркетингові та аналітичні агенції, але ця інформація у більшості випадків закрита, та надається тільки на запит фахівців. На постійній основі подібні дослідження проводить «*Агентство Індустріального Маркетингу*» (Україна) [1], та «*BRG Consult*» (Англія), засновуючи свою діяльність на процесі глибокого вивчення опалювального ринку.

Методологія. Практичною основою проведеного дослідження послугували матеріали провідних аналітичних компаній, які займаються дослідженням теплотехнічного ринку, спеціалізована методична література, загальні та галузеві видання, публікації відкритих досліджень,

загальнонаукові твердження фахівців та задокументовані маркетингові звіти підприємств теплотехнічного ринку. Дослідження матеріалу в статті було проведено з використанням методів аналізу і синтезу інформації, що міститься в вищеописаних джерелах.

Результати дослідження.

1. Класифікація побутового опалювального обладнання теплотехнічної галузі. Про велике зацікавлення споживачів системами децентралізованого тепlopостачання свідчить постійне розширення ринку теплотехнічного обладнання для автономного опалення і гарячого водопостачання (ГВП). На думку фахівців, розвиткові ринку сприяють такі фактори:

- ◆ зростання матеріального добробуту населення;
- ◆ незадовільна робота комунальних служб, що посилює тенденції до автономності в опаленні;
- ◆ зростання обсягів будівництва і, відповідно, збільшення попиту на житлові об'єкти з автономним опаленням;
- ◆ зростання поінформованості громадян України щодо автономного опалення.

Найпоширеніші водяні системи опалення складаються з котлів, нагрівальних приладів, труб запірно-регулювальної арматури та інших елементів. Головним з них, безумовно, є котел. Саме він визначає основні характеристики та ефективність роботи всієї системи.

Побутові газові котли – це теплогенерувальні агрегати тепловою потужністю не більше за 100 кВт, температура теплоносія в яких не перевищує 95°C. Вони використовуються як джерела тепла для підтримування необхідної температури теплоносія в автономних загально будинкових (спільних) та квартирних (місцевих, індивідуальних) системах опалення.

Нині українські та зарубіжні виробники пропонують на ринку опалювальної техніки побутові газові котли, які за конструктивно-технічними і функціональними ознаками можна поділити на такі види [4, стр. 17-19]:

- ◆ за методом встановлення – підлогові (стаціонарні) та настінні (навісні);

- ◆ за матеріалом теплообмінника – зі сталевим, чавунним, мідним, алюмінієвим або силуміновим теплообмінником;
- ◆ за кількістю виконуваних функцій – однофункційні (одноконтурні) і двофункційні (двоконтурні);
- ◆ за конструкцією і типом пальників – з атмосферним і вентиляторним (з наддувом);
- ◆ за методом запалювання – з автоматичним електронним запалюванням і ручним запалюванням;
- ◆ за конструкцією і типом автоматики безпеки, яка не залежить від зовнішнього електроживлення, та з автоматикою, яка працює від зовнішньої електромережі;
- ◆ за будовою камери згорання і принципом відведення продуктів згорання – димохідні з відкритою камерою згорання та турбокотли із закритою камерою згорання. Турбокотли бувають звичайними (конвекційними) та конденсаційними.

Класифікація обладнання на рисунку 1.1 розподіляє побутові газові котли по групах та дає можливість підприємствам теплотехнічного ринку представляти обладнання для кінцевого

споживача в залежності від основних характеристик, та вести загальний аналіз ринкової динаміки. Дані ґрунтовані на результатах дослідження, які проводились фахівцями ринку та спеціалізованими агентствами [1,7].

2. Оцінка динаміки розвитку товарних сегментів опалювального ринку. За даними дослідницької компанії «АІМ» (Україна), яка спеціалізується на вивченні світових промислових ринків та підготовці офіційних звітів, ринок опалювальних котлів в Україні є досить динамічним за показниками і його потенціал ще не вичерпаний, але дані ринкового приросту призупинилися. Дані зниження темпів приросту ринку до фінансової кризи (осінь 2008) обумовлюються певним законодавчим обмеженням, яке було запроваджене у країні на встановлення автономного опалення у багатоквартирних будівлях.

Тому зниження ринкового приросту ґрунтується на 2-х чинниках: 1) законодавчий (2007-2008 року) - коли у частині ринку (сегмент приватного сектора) було перенасичення, а в ринку збуту для автономного опалення було впроваджено законодавче блокування; 2) глобальний (2008 – сьогодні) – з дати початку світової фінансової кризи і під час поступового віднов-

Рис. 1.1 Ринкова класифікація сегментів опалювальних котлів

Таблиця 1.1

Загальні показники ринку побутових котлів 2007-2011 рр., тис. шт.

Показники ринку	2007	2008	2009	2010	2011
Виробництво, тис. шт.	423,3	414,3	244,6	304,5	345,6
Імпорт, тис. шт.	170,8	339,0	138,4	207,6	191,6
Експорт, тис. шт.	61,6	81,9	78,5	123,1	151,2
Ринкове споживання, тис. шт.	532,5	671,4	304,5	389	386,3
Питома вага імпорту на ринку, %	32,1%	50,5%	45,5%	53,4%	49,6%
Питома вага експорту у виробництві, %	14,6%	19,8%	32,1%	40,4%	43,7%

лення показників у наступні роки.

Ці чинники посприяли призупиненню темпів розвитку ринку в період 2007-2009 рр., але після глобального аналізу ринку згідно таблиці 1.1, з 2010 року спостерігається поступове відновлення ринкових показників. Це дало змогу основним гравцям збільшити продаж обладнання у 2010-2011 роках. Такі тенденції були визначені фахівцями провідних підприємств та описані у

ЗМІ [2,3] і підтвержені провідною українською аналітичною компанією «Агентство Індустріального Маркетингу» (Україна), яка виконувала детальний аналіз опалювального ринку у 2005-2011 роках методом обробки статистичних даних [1].

Згідно досліджень фахівців, ринок поділяється на основні статистичні групи. Компанія «АІМ» оцінює ринкове споживання згідно даних

Таблиця 1.2

Структура ринку опалювальних котлів 2007-2011 рр., тис. шт.

Тип обладнання, тис. шт.	2007	2008	2009	2010	2011
Газові настінні	164,2	274,3	125,2	161,7	150,1
Газові підлогові	330,1	357,5	151,1	195,9	203,3
Газові настінні конденсаційні	1,7	2,3	0,9	2,1	2,9
Газові підлогові конденсаційні	0,5	0,5	0,6	0,7	0,9
Твердопаливні	28,5	29,3	20,2	21,9	22,1
Електричні	5,6	5,4	5,6	5,8	6
Інші котли	1,8	2,1	0,9	0,9	1
Обсяг ринку, тис. шт.	532,5	671,4	304,5	389,0	386,3

виробленої продукції, обсягу імпортованої продукції та експортованої (яка виходить з ринку). Тому загальні ринкові показники вираховуються сумою виробленої і імпортованої продукції, яку зможе придбати український споживач, та віднімає експорт виробленої продукції, яка виходить з українського ринку.

Якщо розглянути обсяг ринку по типах обладнання, то дані таблиці 1.2, показують що частка газового обладнання 93,3% в 2007 році та 92,4 % в 2011 році суттєво не змінилася за п'ятирічний період і залишається найбільш популярним обладнанням по типу палива серед кінцевого споживача, що також закономірно виходячи з того, що сьогодні практично немає економічно обґрунтованої та вигідної альтернативи газовому обладнанню.

Згідно приведених даних структури по типах обладнання, як в 2007, так і в аналогічних роках аж до 2011 р. - вона практично не змінилася. Єдиним перерозподілом ринкової структури стала зміна частки у загальній структурі між підлоговими газовими котлами та настінними газовими котлами у період 2007-2011 років. Такі коливання обумовлені зменшенням питомої ваги імпорту у 2007, та подальшим поступовим ростом ринку в наступні роки. Тому у подальшому слід враховувати, що газові підлогові котли близько 81% вироблені вітчизняними виробниками, а близько 78% газових настінних котлів навпаки імпортується. За таких умов, необхідно орієнтуватись на те, що розвиток компактних настінних котлів залежить від імпорту, а підлогових від рівня виробництва.

Також у таблиці 1.2, спостерігається поступовий розвиток побутового обладнання, оснований на використанні енергоефективних технологій опалення; це опалювальні котли на конденсаційній технології та електричні котли. Це обумовлено поступовим зростанням ціни на газ та намаганням українського суспільства зменшувати газову залежність країни.

Висновки.

Звертаючи увагу на загальні ринкові тенденції та розвиток кожного сегменту індивідуально, робимо висновок, що теплотехнічний опалю-

вальний ринок буде відновлюватися після наслідків світової економічної кризи стабільними темпами до 2015 року. Такі показники можливі завдяки збільшеному попиту на автономні системи опалення та переходу економіки на шлях впровадження енергозберігаючих технологій. При цьому, як раніше, так і тепер, газове обладнання залишається домінуючим, і тенденції росту попиту на цього ще 3-5 років будуть стабільні, та навіть за умови інтересу імпортерів і виробників до альтернативних джерел опалювання, газове обладнання залишиться поза конкуренцією. У такій ситуації майбутнє розвитку ринку залежить від кроків у напрямку зменшення залежності України від газового імпорту. Тому впливовим регулюючим ринковим фактором залишиться політика та адміністративні рішення.

Джерела.

Агентство Індустріального Маркетингу, Квартальний моніторинг ринку побутових опалювальних котлів. — (2007-2011)

Стефанишин В.Я. Взгляд на рынок. Бытовые отопительные котлы 2007-2008 г. // ТермометрЪ. — май 2009. — с.70-74

Стефанишин В.Я. Рынок бытовых отопительных котлов в 2009-2010 г. // ТермометрЪ. — апрель-июнь 2011. — № 2-3 (10-11) — с.74-79

Швец Я. С. Побутові газові котли: підбір, встановлення, експлуатація.— Видання друге, перероблене і доповнене. — Львів: ЕКОінформ, 2008. — 264 с.

Риндін Д. Просто про «складне». Основи конденсаційної техніки//Ринок інсталяцій. — 2006. — №4. — с.6-8; №5. — с.21-24; №6. — с.19-21.

Мхитарян Н.М. Энергосберегающие технологии в жилищном и гражданском строительстве. — К.: Наук. думка, 2000. — 420 с.

Стефанишин В.Я. ООО «Торговий Дім «Водна Техніка», Дослідження ринку опалювальних котлів 2007-2011 рр. Аналіз. Висновки. — січень 2011/на правах рукопису/. — 56 с.